

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavum De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Quibus in euentibus seruus Matrimonium contrahendo libertatem
consequatur. §. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

siquidem lex charitatis quemlibet obligat sui proximi damnum vitare, cum commode possit. At graue damnum seruus coniugatus patitur in ea venditione siquidem vsu matrimonij perpetuo priuatur.

Ceterum Glossa in cap. 1. de coniugio seruorum, verbo scilicet Innocent. ibi num. unico. Sy. uel. verbo seruus quaest. 7. Petr. de Ledem. quaest. 52. art. 2. dubi. 1. post solut. ad 5. Sanch. lib. 7. disp. 22. à num. 8. & segg. Basil. Ponce, lib. 7. cap. 42. à num. 5. & alij probabilius existimant non solum contra charitatem, sed etiam contra iustitiam peccare dominum, si absque vrgenti causa, qualis esset vitare proprium damnum graue, seruum in remotas partes venderet, vbi commode coniux alter sequi eum non posset, siquidem hac via matrimonij vsum directè impediret, quod concedendum non est, aliàs potestas contrahendi matrimonium, quam seruus habet inutilis, & frustranea esset, si posset à domino illius vsus omnino impediri. Neque obstat aliquo modo ius domini in seruum ex matrimonio diminiui, quia id mirum non est, cum matrimonium iure naturali seruo concessum sit, & seruitus iure gentium introducta. Debet ergo hac naturali coniugij iuri cedere. Consulto dixi, nisi causa vrgens praedicta venditionis adesset; etenim si seruus minaretur mortem domino, aut clam eius bona furripere, neq; alià vià huic malo commode succurrere dominus possit, nisi seruum in eas remotas partes vendendo, possit vtique, tamen si eius consensu matrimonium esset contractum; quia tunc ea venditio potius seruo quam domino imputanda est, cum seruus illius fuerit causa, dominus autem ius habet se defendendi, indeminemque seruandi, vbi docuit Palacios in 4. disp. 30. disp. vñ. dub. 1. Sanch. d. disp. 22. n. 10.

Nanquam tamen existimo concedendum esse, quod sentit Sanch. lib. 7. disp. 23. num. 2. posse virum reuente vxore in seruum vendi. Nam esto ipse caput vxoris sit, & domus gubernationem habeat, non tamen habet sui corporis potestatem, sed mulier, ac proinde non potest ita se alteri tradere, vt hanc potestatem vxoris diminuat; diminueret vtique, si se seruituti addicere posset; siquidem ea stante nequit vxor pro libito eius corpore vti, sicuti antea, decusumque expressè lege regia finit. 5. part. 4. ibi: [Si por ventura el marido se tomale seruo a labiendas por auer rason de fe partir de su mujer, no debe valer, ni se departira el calamento, antes lo puede fa mujer demandar, y sacarlo aunde la serui dumbre si quisiere. Y esto es porque a detecho a el se por que naçe en de muy gran deshonra a ella, y a sus hijos si los hubiere.] Et tradit ibi Gregor. Lopez. Gutierr. cap. 91. in fine num. 18. & segg. Neque contrarium probat Textus in cap. perlatum est 29. quaest. 2. ibi enim ingenui venditio neque approbatur, neque reprobat, sed solum definitur vxorem non esse redigendam in seruitutem. Praeterea mirum non est, quod illa venditio valida fuerit, cum sit facta dissoluto matrimonio per diuortium, vt notauit Basil. Ponce, lib. 7. c. 44. in fine.

§. III.

Quibus in euentibus seruus matrimonium contrahendo libertatem consequatur?

- 1 Libertatem consequitur, si dominus in coniugem accipiat.
- 2 Secundo, si dominus seruum, vel ancillam in matrimonium collocet cum persona libera ignara seruitutis.
- 3 Ancilla libertatem obtinet, si eius dominus eam nuptui tradat dotale instrumentum conficiens, & an hac dispositio extendatur ad seruum?
- 4 Illis in euentibus, in quibus seruus liber aem consequitur, valet matrimonium ex vāldè probabili sententia.
- 5 Verius est, maxime in Hispania inualidum esse.
- 6 Est satis fundamentu oppositū.

Primo libertatem seruus consequitur, si Dominus in coniugem accipiat. Nam esto Couarru. in 4. decret. 2. part. cap. 3. n. 7. num. 1. Palacios in 4. disp. 30. disput. unica post Molina Iesuita disp. 39. §. sextus est. Henric. lib. 11. cap. 10. num. 4. Saa, verbo Matrimonium, vbi de impedimentis dirimendi num. 1. Sanch. lib. 7. disp. 20. num. 11. Gutierr. cap. 91. num. 13. censent solo iure regio Castellae statuto in leg. 1. tit. 13. part. 4. & leg. 5. tit. 22. eadem part. 4. id verum esse non autem iure communi, cum nullibi habeatur, longè verius existimo cum Greg. Lopez ibi. Gab. Vazq. 3. part. disp. 81. cap. 8. num. 41. Basil. Ponce, lib. 7. cap. 44. num. 3. Gaspar Hurtado, disp. 14. difficult. 4. & aliis non solum iure regio Castellae, sed iure ipso naturali hanc libertatem consequi iure etiam communi, cum nihil in oppositum decusum sit. Etenim eo ipso, quo Dominus ancillam suam in matrimonium ducit sociam sui efficit, illicque suam dignitatem communicat, ac tandem potestatem concedit, vt vāq; caro efficiatur, vñ notatum est Authenti. de consubi. §. si autem collat. 4. Et leg. mulieribus, Cod. de Dignitatibus. Et lege regia 9. tit. 2. part. 2. Ergo ex vi matrimonij destruitur seruitus, & ingenuitas communicatur, eaque

de causa lex regia 1. no. anter dixit. [Ca tan gran fuerça ha el matrimonio que luego que es fecho es la madre por ende libre y los hijos legitimos.] Matrimonio inquam concedit hanc efficaciam reddens seruum liberum, non autem vili legi. Neque his obest, quod Agar vocetur ancilla postquam illam duxerit Abrahamus, Gen. 16. 2. 1. Et ad Galat. 4. quia sic appellatur; eo quod ante matrimonium fuerit, & post matrimonium non fuerit ad domus gubernationem assumpta, sed in illius ministracione vt aetna permaneret, tamen libertatem fuerit consecuta. Quod verò Aristotel. 1. Polit. cap. 1. refert apud plures nationes vxores ancillas appellari, solum indicat gentes istas barbaras esse, vel vxores tanquam ancillas ministrare, non quia reuè ancillae essent.

Hinc rectè infert Basil. Ponce, lib. 7. cap. 44. numero 5. matrimonio eam vim & efficacitatem esse, vt quoties ingenuus seruus copularetur cum liberum redderet, nisi ius patrono prius quastrum impediret, quo aequum non est eo reuente priuari; nisi forte in poenam alicuius delicti commissi.

Secundò, si Dominus seruum, vel ancillam in matrimonium collocaret cum persona libera ignara seruitutis, neque eam detegeret, eo ipso seruus, vel ancilla libertatem consequeretur, nullā iudicis sententiā requisitā, vt expressè habetur in Authenti. ad hac. Cod. de Latina libert. ibi: Qui suam ancillam credenti tradidit in matrimonium tanquam liberam, siue concessit dotale instrumentum, aut sciens eam duci tacuit ex studio dominum etiam amittit, eaque ad ingenuitatem rapitur. Quae desumpta est ex Authenti. de nuptiis §. si verò. vers. hoc autem decernimus, collat. 4. ibi: Non erit iustum tale non constare matrimonium, sed tacitam libertatem sequi siue virum, siue ancillam, cum tale à domino sit. Consentit lex regia 5. tit. 2. part. 4. ibi: [casando se seruo alguno con mujer libre sabiendo lo su seruo, e non lo contradiciendo fagele el seruo libro por ende, e que esto mismo seria si casase la serua con hombre libre:] subintelligitur quando liber ignarus fuit seruitutis, vt explicat lex regia 5. tit. 5. eadem part. 4. Et tradit Couarru. 4. decret. 2. part. cap. 3. §. 7. num. 1. Quamò ex eo solum, quod Dominus sciuerit matrimonium à seruo cum libero seruitutis ignaro contrahi, & seruitutem non manifestauerit seruus libertatem consequitur, vt videtur definitum in dicta Authenti. & in leg. regia 1. & 5. tit. 5. part. 4. & leg. 5. tit. 22. eadem part. Et licet spectato iure communi requiratur dolus ad hanc poenam amissionis serui inducendam, vt constat ex illis verbis Authenti. tacuit studio, & tradit ibi Glossa, & Bald. At spectato iure nostro regio, verius est dolum necessarium non esse, sed eo ipso quo sciuerit matrimonium contrahi, & tacuerit, seruus ad ingenuitatem rapitur, vt colligitur ex dictis legibus regis, & notauit Gutierr. cap. 91. de matrim. numero 8. Praeterea quod semper dolus in hac tacuitate praesumi debet.

Tercio ancilla libertatem obtinet, si eius Dominus eam nuptui tradat dotale instrumentum conficiens, esto tradat homini libero scienti seruitutem vt colligitur ex leg. unica Cod. de Latina libertate. Nam esto ibi nihil de scientia seruitutis dicatur, subintelligendum est, vt aliquid speciale haec lex statueret vltra hoc quod in Authenti. sequenti. Ad hac, est statutum, vt aduertit Abbas in cillud n. 11. de praesumptionib. Mol. Iesuita 1. tract. 2. disp. 39. §. septimus est. Sanch. lib. 7. disp. 20. num. 9. Gutierr. c. 91. num. 10. An autem haec dispositio extendatur ad seruum, si eius patronus donationem propter nuptias, seu dotem constituat? Negat Sanch. eo quod in dicta lege unica solum ancillae mentio facta sit. Quod si vellet ad seruum extendi id explicaret, sicuti fecit in Authenti. ad hac. Cod. de Latina libert. Rectius tamen censuerunt Abbas, & Gutierr. locis allegatis, affirmantes dispositionem ad seruum extendi debere, eo quod sit eadem ratio. Etenim cum doris constitutio sit propria hominis liberi, eo ipso quod Dominus suae ancillae, vel seruo praestat censuram liberam facere. Quod vero in dicta lege de sola ancilla fiat mentio, est gratia frequentioris vsus; frequentius enim dotale instrumentum fecimus conficitur non vitis. Ex eo autem quod aliter praesente Domino ancillae dotalia instrumenta conficiant, nullatenus censenda est ancilla manumissa; quia Textus solum de domicilium conficiente instrumenti dotalia loquitur. Non igitur ad permissionem extendi debet, vt rectè aduertunt Sanch. & Gutierr. loc. cit.

Gravis tamen est quaestio, An illis in euentibus, in quibus seruus libertatem consequitur matrimonio contracto, matrimonium validum sit? Et procedit difficultas de matrimonio contracto serui cum libero seruitutis ignaro. Quia in re Glossa in cap. sine de coniugio seruorum, & alij plures, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 7. disput. 20. num. 14. affirmatiuam patrem tuerentur. Tum quia expressè approbatur in Authenti. de nuptiis, collat. 4. ibi: Non erit iustum tale non constare matrimonium. Tum quia in iure Canonico sola coniugia serui cum libero seruitutis ignaro irritantur, at praesens coniugium dici non potest esse serui cum libero, cum eo facto desinat esse seruus, & liber fiat: tum denique quia praedicta seruitus bonis

mari

matrimonij non obest, quæ est ratio ob quam matrimonium liberi cum seruo irritatur.

Cæterum in præmissa specie inualidum esse matrimonium maximè in Hispania verius censeo cum Couarruo. 4. decret. 2. p. 7. num. 1. Gregor. Lopez leg. 1. tit. 5. p. 4. Gutier. c. 91. m. 16. eo quòd expressè in dicta leg. 1. sic declaratum sit ibi. [Ema-guer que dice de suso que el seruo se torna libre, por que ve o sabe su señor que se casò, lo encubre, con todo esto no vale el casamiento, por que ella no lo sabía que era seruo quando caso con él; fueras ende si después lo consintiese por palabra o por fecho, &c.] Ratio autem ea est, quia Ius Canonicum absolutè matrimonium serui cum libero seruitutis ignaro irritum fecit ob defectum voluntarij, quem liber habere censetur. At huiusmodi matrimonium verè contractum est à libero cum seruo, quia seruus ut libertatem consequatur debet prius contrahere. Ergo contractus stante seruitute formaliter si; siquidem præcedere debet libertatis consecutionem. Et confirmo, nullus est Textus Canonici iuris, quo hoc matrimonium validum esse declaratur, ut ex præcedenti constare potest. Deficiente autem Iure canonico recurrendum est ad Ius Ciuile cõmune iuxta c. 1. & 2. de noui operis nuntiat. At in Hispania ius commune ciuile est ius regium non autem ius ciuile Romanorum, illud que in decisionibus casuum seruandum est, vti probat Didac. Perez in 3. q. proemiali in ordin. regal. vers. his tamen non obstantibus.

Neque fundamenta contraria vrgent. Ad primum ex Authent. de nuptiis respondeo ad summum probare vbi ius commune Romanorum obseruatur matrimonium validum esse, secus vbi illius leges vim obligandi non habent. Secundo respondeo eius decisionem aduersus ius Canonicum nullam vim habere posse maximè in nullitate, vel valore Sacramenti matrimonij declarando, cum hæc causa sit spiritualis. Ius autem Canonicum (ut probatur est) comprehendit sub decisione sua generali irritante matrimonium serui cum libero hunc casum. Ergo iuri ciuili non est datum contrarium definire. Tertio nego in illa Authent. decisum esse matrimonium valere, sed iustum esse ut valeat, subintelligitur, si ipsi postmodum consenserint, ut explicat lex regia relata, & indicant illa verba tacitam libertatem sequi; prius enim seruus libertatem consequitur, & eã obrenã iustum est matrimonium constare, cum nullum iam subit impedimentum. Ad secundum nego prædictum coniugium non esse serui cum libero, est vti que tamen libertatem consequatur statim. Ad tertium, admitto prædictum coniugium bonis matrimonij non obstat, nego tamen inde inferri validum esse. Non enim coniugia serui cum libero seruitutis ignaro irritantur ex eo quòd bonis matrimonij aequaliter obstant, aliã irritari debent, esto liber concensus esset seruitutis, sed irritatur ob deceptionem libero factam, & inuoluntarium illius consensum; hæc autem deceptio, & inuoluntarius consensus in præfenti casu adest, siquidem contrahit cum seruo, quem liberum esse credit, neque præfenti potest contradicere, si veritatem agnosceret. Quod si obiciat hinc inferri libertatem non esse concessam in matrimonij fauorem; siquidem matrimonium non subsistit? Negandum est quia ad illum effectum sufficit quòd matrimonium abque vilo impedimento conditionis seruilis statim subsistere possit, si coniuges velint. Adde non solum in fauorem matrimonij, sed in pœnam delicti à Domino serui commissi hæc libertas conceditur.

§. IV.

An filij conditionem patris, vel matris sequantur?

- 1 Quoad statum libertatis, vel seruitutis non patris, sed matris conditionem sequuntur.
- 2 Procedit conclusio etiam si quis filium, vel filiam ex sua ancilla habuerit.
- 3 Debet tamen mater, ut filius hanc seruitutem induat tempore conceptionis, pragnationis, & partus seruituti esse obnoxia.
- 4 Quoad nobilitatem, aliisque honores filius non solum legitimus, sed naturalis patrem sequitur.

Quoad statum libertatis, vel seruitutis certum est filios non patris conditionem, sed matris sequi. ita ut si mater libera sit, liberi sint filij, tamen si eorum pater seruus existat. Econtrã verò si mater seruituti subiecta est filij inde nati serui efficiuntur, esto pater libertatem habeat, sicuti decidit in §. penult. instit. de iure personarum. §. sed & si quis, instit. de ingenuis Leg. partum. Cod. de rei vindicat. Cap. fin. de seruis non ordinant. Rationem tradit D. Thom. communiter receptus in 4. 19. q. unica art. 4. in corp. eo quòd seruis qualitas sit potius corpus quam animam afficiens, at corpus potius à matre quam à patre procedit, cum in eius vtero formetur, coaugmentetur, & coalescat. Si tamen alicubi contrarium consuetudine intro-

ductum sit, illi standum est. Quippe seruus iuris est humani, ac proinde ex iure humano, quod constituit consuetudo variari potest, ut aperit colligitur ex cap. licet de coniugio seruorum. Et tradit Molin. tract. 2. disp. 3. ad finem. Sanch. plures referens lib. 7. disp. 2. 4. num. 9. Gutier. c. 93. m. 8.

Procedit conclusio etiam si quis filium, vel filiam ex sua ancilla habuerit, eo ipso seruus ipsius efficitur, ut probat lex secunda. Cod. si mancipium ita fuerit alienatum, iuncta Glossa ibi, verbo filium, & notat Sanch. dicta disp. 2. 4. num. 6. Gutier. c. 93. num. 6. Item procedit, siue filij ex legitimo matrimonio nascantur, siue non, quia Textus relati nullam in hac parte exceptionem faciunt, vti constat ex leg. & seruorum, vers. ingenui sum. ff. de statu hominum. Et tradit Sanch. supra, num. 8. Gutier. num. 7.

Ut autem filius prædictam conditionem maternæ seruitutis induat, opus est, ut tempore conceptionis, pragnationis, & partus mater seruituti subiecta sit. Nam si aliquo ex his temporibus libera extiterit, etiam si obnoxia seruituti fuerit, filius liber est censendus, ut constat ex §. sed & si quis, instit. de ingenuis; & manumiss. Et tradit Gloss. in c. fin. verbo deteriorer. 1. 9. 4. Mol. na dicta disp. 3. ad finem. Sanch. à num. 10. Gutier. num. 9.

Verum si de nobilitate, aliisque honoribus loquamur, filius legitimus patris conditionem sequitur, ut expressè decidit in leg. cum legitime, ff. de statu hominum, & leg. regia 3. tit. 2. l. 1. p. 2. leg. 1. tit. 11. p. 7. Quinimò eandem conditionem sequitur filius naturalis, tamen si ex concubina domi non recenta natus sit vti nostro iure regio decisum est in dicta l. 1. tit. 11. p. 7. Neque his obest Textus in leg. regia 3. tit. 1. §. 4. excludens filium naturalem à patris, & aui honoribus, quia ut rectè tradit Azuero leg. 10. n. 5. tit. 8. lib. 5. nouis collect. Rojas de iustissimis, ab intestato. cap. 1. Gutier. cap. 93. num. 2. & alij, hæc lex regia 3. loquitur de filiis naturalibus non quibuscunque, sed ex damnato coitu natis: Si ergo nec patri succedunt, neque eius nobilitatem, & honorem participant. Secus verò qui propriè naturales sunt, qui ex testamento integrè succedere patri possunt, ut habetur l. 11. tit. 1. §. 6. & l. 10. Tauri, & ab intestato succedunt in duabus vncis iuxta leg. 8. tit. 1. §. 1. part. 6. & consequenter parentis nobilitatem, & honores participare possunt.

PUNCTVM VI.

Qualiter votum, & Ordo matrimonium dirimant?

- 1 Votum simplex castitatis non est impedimentum dirimens, nisi fuerit emissum in Societate Iesu post biennium.
- 2 Votum solemne emissum in professione Religionis, & susceptione Ordinis impedimentum est dirimens.
- 3 Graues Doctores censent votum emissum in Religione iure natura matrimonium dirimere.
- 4 Vera sententia est non iure natura, sed solo iure Ecclesiastico.
- 5 Ordo impedimentum præstat iure Ecclesiastico matrimonio contrahendo.
- 6 Qualiter autem Ordo obliget, & an susceptus ex metu, vel ante pubertatem matrimonium impediat remissus respondetur.

Constat apud omnes votum simplex castitatis non esse impedimentum dirimens matrimonio contrahendo, vti definitum est in cap. consilium. Cap. rursus. Qui clericus, vel coenobitus. Cap. unico de voto in 6. Ab hac doctrina excipitur votum castitatis, simul cum aliis duobus paupertatis, & obedientiæ emissum in Societate Iesu post biennium, quòd est simplex sit, efficaciam habet dirimendi matrimonium, ut constat ex bulla edita à Gregorio XIII. quæ incipit Ascendite Domino.

Votum autem solemne quale est emissum in Religionis professione, & in susceptione Ordinis sacri impedimentum dirimens est matrimonio contrahendi, ut constat ex cap. memorimus, & ex d. cap. Rursus. & cap. fin. Qui clericus, vel coenobitus, & ex dicto cap. unico. de voto in 6. & ex Conc. Trinitate. sess. 24. can. 9. Neque de hac doctrina est inter Catholicos vlla controuersia.

Solum dubitant quo iure votum castitatis maximè in Religionis professione emissum præstat impedimentum dirimens matrimonio contrahendo? Graues Doctores, Durand. in 4. d. 28. quæst. 1. in fine corp. Dominic. Sotus lib. 7. de instit. quæst. 1. art. 5. vers. sed interrogas? Petr. de Soto lect. 5. de matrimonio, sub finem. Couarruo. 2. part. de sponsal. capite 7. §. 4. & alij censent iure natura matrimonium dirimere, eo quòd voto castitatis, paupertatis, & obedientiæ venum Religiosis continentibus tradatur Religiosis Religioni obsequenda. At res vni tradita æquè alteri tradi, ergo nequit Religiosus se coniugi tradere matrimonium contrahendo.